

Amsterdam, 25 januari 2015

Aan: de Tweede Kamer der Staten-Generaal, t.a.v. de Vaste commissie OCW

Betreft: 'Rekentoets in vo en mbo', aan de orde in het AO op 28 januari 2015

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie voor OCW,

De vereniging Beter Onderwijs Nederland stelt sinds haar oprichting in 2006 dat er grote problemen zijn met de rekenvaardigheid van leerlingen en studenten, van basisonderwijs tot en met de universiteit. Hoewel deze problemen lange tijd zijn ontkend door de betrokken instanties is daarin de laatste jaren gelukkig verandering gekomen. Mede naar aanleiding van de publieke verontwaardiging over de ernstig tekortschietende rekenvaardigheid van pabostudenten heeft toenmalig minister van Bijsterveldt in 2011 besloten tot de invoering van een rekentoets voor eindexamenleerlingen in het voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs. De invoering van deze rekentoetsen lijkt evenwel op een drama uit te lopen, met name in het vmbo, havo en mbo. Er is inmiddels ook grote kritiek op de gebruikte toetsen.

Voor BON is dat geen verrassing. Bij de invoering van de rekentoetsen is namelijk in onvoldoende mate gekeken naar de oorzaken van de tekortschietende rekenvaardigheid van Nederlandse scholieren. In de eerste plaats had men zich de vraag moeten stellen hoe het mogelijk is dat zo veel eindexamenkandidaten in het vo en mbo niet goed in staat zijn om rekenvragen te beantwoorden op een niveau dat kinderen aan het eind van groep acht dienen te halen. Wat was hun feitelijke niveau aan het eind van groep acht en wat is er gebeurd in de tussenliggende jaren?

Kennelijk wordt er bij de zogenoemde exacte vakken en bijvoorbeeld bij een vak als economie in onvoldoende mate rekenvaardigheid geoefend en getoetst. Hoe is dat mogelijk als deze vaardigheden de basis vormen voor dergelijke vakken? BON heeft er herhaaldelijk op gewezen dat de invoering en ongebreidelde toepassing van de (grafische) rekenmachine in het onderwijs mede tot deze situatie leidt. Daarnaast is er een grote verwarring ontstaan in het reken- en wiskundeonderwijs omdat onder invloed van ideologische voorkeuren en financiële belangen rekenmethoden worden gepropageerd waarin de nadruk wordt gelegd op realistisch rekenen en 'contextsommen'.

Nu is het op zichzelf prima dat leerlingen er op worden voorbereid hun rekenvaardigheid in de concrete praktijk toe te passen. Maar wil je rekenen in de praktijk toe kunnen passen, moet je eerst wel kunnen rekenen; en precies daar wringt de schoen. Leerlingen worden in onvoldoende mate geoefend in het simpelweg internaliseren en automatiseren van de verschillende rekenvaardigheden doordat ze te zeer met contextsommen worden opgezadeld die beginnen met het lees- en begripsvermogen van de geschetste context. Daardoor schiet de ontwikkeling van hun rekenvaardigheid tekort, waardoor natuurlijk ook de toepassing ervan in contextsommen te wensen

overlaat. Leerlingen verliezen hun houvast en zien door de bomen het bos niet meer. Ironisch genoeg worden vooral ook de kinderen met een lagere talige ontwikkeling en lagere rekenintelligentie hiervan de dupe. Ook hun ouders weten niet meer goed hoe ze hun kind moeten voorbereiden op dergelijke toetsen.

Het probleem rond de toetsen gaat terug op de beschrijving van de zogenoemde referentieniveaus die leerlingen dienen te halen (als onderdeel van TAL-traject: tussendoelen annex leerlijnen). Deze worden zeker wat vmbo, havo en mbo betreft te zeer bepaald door contextsommen en toepassingsdidactiek, met gebruik van de rekenmachine! De wet deugt op dit punt niet. Alleen de rekentoetswijzer 3S – die ironisch genoeg bestemd is voor het vwo – ontkomt voor een aanzienlijk deel aan deze kritiek. Helaas geldt echter dat alle rekentoetsen die op basis van deze referentieniveaus en rekentoetswijzers zijn gemaakt (door belanghebbende partijen), in de lijn liggen van het realistisch rekenen dat inmiddels ook op bijna alle basisscholen wordt onderwezen.

De huidige toetsen zijn dus het resultaat van een ideologische benadering van ons wiskunde- en rekenonderwijs, waarmee bovendien grote financiële belangen gemoeid zijn. We wijzen erop dat de huidige problematiek rond deze rekentoetsen mede wordt veroorzaakt doordat men nu juist die instanties heeft benaderd om deze toetsen te ontwikkelen die mede verantwoordelijk zijn voor de verandering van ons rekenonderwijs in de afgelopen decennia en de bedroevende resultaten die daarvan het gevolg zijn. Het gaat hier namelijk om een ideologische en mede door financiële belangen gedreven wiskunde- en rekendidactiek.

Deze didactiek wordt inmiddels ook door allerlei commerciële organisaties aan ouders, rekencoördinatoren en leraren basis- en voortgezet onderwijs aangeboden als dé oplossing voor de rekenproblematiek. Inmiddels groeit de markt voor rekenondersteuning sterk. Ouders willen rekenhulp voor hun kinderen en de overheid zoekt deskundigen om toetsen te maken. Zelfs bevoegde vo-wiskundeleraren moeten zich laten bijscholen in het 'rekenen' van de basisschool. Met de huidige invulling van de rekentoets wordt de effecten van de 'realistisch rekendidactiek' van de basisschool niet op de middelbare school hersteld, maar verergerd. Dat is meer van hetzelfde medicijn. Het zal duidelijk zijn dat meer van dezelfde 'reken'didactiek niet alleen heel veel geld en tijd kost, maar de situatie ook nog eens verergerd.

De problematiek rond de toetsen geeft volgens BON nogmaals aan dat dit hele door ideologische voorkeuren en financiële belangen gedreven systeem faalt en grondig herzien moet worden. Zolang we dit systeem niet kritisch evalueren en niet de academische wiskunde (nota bene: dus niet de wiskunde-onderwijskunde!) actief betrekken bij de verbetering van ons reken- en wiskundeonderwijs blijft het dweilen met de kraan open. Meer geld is niet de oplossing!

BON pleit daarom voor een verbetering van het rekenonderwijs op de basisschool en voor het afschaffen van de realistisch-rekenendidactiek op de Pabo's. Concreet betekent dit dat er moet worden aangesloten bij de manier van rekenen die verder *wereldwijd* van toepassing is: kunnen optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen met hele getallen en breuken zonder rekenmachine, met procenten en decimale getallen kunnen werken, het metriek stelsel beheersen en vaardig met breuken kunnen rekenen. De overall gebruikte algoritmes moeten worden aangeleerd, ingeoeft en geautomatiseerd. Dat geeft kinderen niet alleen vaardigheid, maar ook zelfvertrouwen en legt een basis voor gebruik van rekenen in de dagelijkse praktijk en in het voortgezet en hoger onderwijs. Alleen op basis van deze kunde is het verantwoord om contextsommen te lijf te gaan.

Resumerend vragen wij u de dieper liggende oorzaak van de huidige rekenproblemen aan te pakken. De terechte kritiek op de toetsen wijst op het falen van het systeem als zodanig. Dat betekent dat de van realistisch-rekendidactiek doordeseemde referentieniveaus aan de kant moeten worden geschoven. Voorkomen dient te worden dat dezelfde partijen die het realistisch rekenen altijd hebben gepropageerd en daarmee veel geld hebben verdiend, nu als heelmeeesters worden ingeroepen en nog meer rekenellende veroorzaken. Als staatssecretaris Dekker doorgaat op de ingeslagen weg, gaat hij voorbij aan werkelijke oorzaken van de rekenproblematiek in Nederland en houdt hij bovendien een op overheidssubsidies draaiende industrie van adviesbureaus, rekencoaches en allerlei andere gelegenheidsprofiteurs in stand. Realistisch rekenen is geen rekenen, het is een verdienmodel.

Voor nadere toelichting op deze brief kunt u contact opnemen met BON via een van de ondertekenaars van deze brief.

Hoogachtend,

Gerard Verhoef

Ad Verbrugge

Presley Bergen

Karin den Heijer

Beter Onderwijs Nederland